

Матковський І.Й.

УКРАЇНА У ТВОРЧОСТІ ЮЗЕФА ЛОБОДОВСЬКОГО: ОЦІНКА УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНО-ВИЗВОЛЬНОГО РУХУ ХХ СТ.

Анотація. У статті автор Іван Матковський, аналізуючи публіцистичну творчість палкого прихильника польсько-українського поєднання Юзефа Лободовського, намагається показати його рецепцію українського націоналістичного руху у 30-ті роки, та намагання українців у зв'язку з цим. На тлі внутрішньої проблеми польської держави, названої „українським питанням”, автор простежує думки свідомої патріотичної польської інтелігенції, яка під гаслом „історичної об'єктивності” робила намагання не допустити до трагедії у стосунках двох сусідніх народів. Використовуючи післявоєнні публікації автор робить спробу показати еволюцію оцінки національно-визвольних змагань, яка може використовуватись вченими для дослідження польсько-українських стосунків на сучасному етапі.

Ключові слова: Юзеф Лободовський, Україна, Польща, національно-визвольний рух.

Інформація про автора: Матковський Іван Йосипович, доктор філософії (PhD), викладач кафедри політології та міжнародних відносин Національного університету „Львівська політехніка”.

Електронна адреса: bojky@ukr.net

Matkovskyy I.

UKRAINE IN WORK OF JOZEF LOBODOWSKI: RECEPTION OF THE UKRAINIAN NATIONAL MOVEMENT IN XX CENTURY

Abstract. In the article the author Ivan Matkovsky analyzes the publicistic work of Jozef Lobodowski who was the dedicated supporter of the Polish-Ukrainian Association. He tries to show Lobodowski's reception of the Ukrainian nationalist movement in the 30th and the attempts of Ukrainians in this regard. Against the background of the internal problem of the Polish state, called the “Ukrainian question”, the author watches the opinions of the conscious patriotic Polish intellectuals who under the slogan of “historical objectivity” made attempts to prevent the tragedy in the relations between two neighboring states. Using post-war publications the author makes an attempt to show the evolution of the national liberation struggle evaluation which can be used by scientists for studying the Polish-Ukrainian relations these days.

The author shows the evolution of Jozef Lobodowski who was shocked the horrors of the 1932-1933 Holodomor (Great Famine). The publicist breaks with his Communist past and Russophile sentiments. Lobodowski tries to present in interwar Poland the tragedy of the Ukrainian intellectuals who came under the Soviet government occupation. There are several key directions Lobodowski was working on: the popularization of contemporary Ukrainian culture, the finding of an unknown Ukrainian historical and an analysis of the Ukrainian political environment. Therefore, we observe the efforts of Jozef Lobodowski to estimate the reasons of the conflict with the Ukrainian nationalists representatives. He offers his own vision for future of the Polish-Ukrainian cooperation in Central and Eastern Europe.

It is important the author's attempt to show the development of Jozef Lobodowski's activities in the period of his emigration. Those days both Ukrainians and Polish emigrants were trying to analyze the common Polish-Ukrainian past in Galicia and Volyn and create new platforms for dialogue. And one of those platforms are the creations and views of Jozef Lobodowski

Keywords: Jozef Lobodowski, Ukraine, Poland, Liberation movement.

Information about author: Matkovskyy Ivan, Doctor (PhD), Assistant of Department of Political Science and International Relations, Lviv Polytechnic National University.

E-mail: bojky@ukr.net

Matkowski J.

UKRAINA W TWÓRCZOŚCI JÓZEFA ŁOBODOWSKIEGO: OCENA UKRAIŃSKIEGO RUCHU NARODOWO-WYZWOLEŃCZEGO Z XX WIEKU

Streszczenie. W artykule autor Jan Matkowski, analizując twórczość publicystyczną zwolennika połączenia polsko-ukraińskiego Józefa Łobodowskiego, pragnie przedstawić jego recepcję ukraińskiego ruchu narodowego w latach 30. oraz dążenia Ukraińców z tym ruchem związane. Na tle kwestii wewnętrznej państwa polskiego, które zostało nazwane „pytaniem ukraińskim”, autor przedstawia opinię patriotyczną części polskiej inteligencji, która pod hasłem „historycznego obiektywizmu” pracowała na rzecz niedopuszczenia do tragedii w stosunkach dwóch sąsiednich narodów. Wykorzystując powojenne publikacje autor podejmuje próbę pokazania ewolucji oceny ruchu ukraińskiego narodowo-wyzwoleńczego, która powinna być uwzględniona przez naukowców w badaniach stosunków polsko-ukraińskich na współczesnym etapie.

Słowa kluczowe: Józef Łobodowski, Ukraina, Polska, narodowo-wyzwoleńczy ruch.

Nota o autorze: Matkowski Jan s. Józefa, Doktor filozofii (PhD), Asystent katedry politologii i stosunków międzynarodowych Narodowego Uniwersytetu „Politechnika Lwowska”.

E-mail: bojky@ukr.net

Національно-визвольній боротьбі українського народу у ХХ ст. передувало тривале протистояння українців та поляків у межах тодішньої польської держави. Етносоціальний конфлікт українців та поляків, який тривав від часів козацьких повстань, з новою силою вибухнув в українсько-польській війні 1918-1920 рр. та у протистоянні між польським урядом та націоналістичними організаціями, спочатку УВО, а пізніше ОУН. Протягом цього часу і до II світової війни, членами ОУН було вчинено понад 2000 актів, які носили характер терористичної діяльності проти режиму II Речі Посполитої та політики її урядів. Оцінки щодо цієї діяльності були різноманітними і характеризувалися протилежністю суджень як і в польському, так і в українському таборі.

Польсько-українські стосунки у 20-30 рр. ХХ століття на тлі формування української спільноти для визвольної боротьби сьогодні досить широко досліджені, як і в Польщі, так і в Україні. Представлені вони працями таких відомих дослідників як М. Папежинська-Турек [24], С. Степень [28]. Однак, попри чисельність досліджень, на сьогодні залишається актуальним спроби аналізу діяльності окремих особистостей цього періоду та їхньої творчості – творчої та публіцистичної, для формування цілісної картини ситуації цього періоду, зокрема для показання образу намагань українського народу та діянь його провідників. Пропонуємо розглянути публіцистичну ді-

яльність прихильника польсько-українського поєднання у міжвоєнний час та після II світової війни Юзефа Лободовського. На прикладі його публіцистичних статей спробуємо показати рецепцію діяльності як і українського націоналістичного руху в Польщі, так і реакції на неї польським урядом польськими колами інтелігенції у 30-ті роки ХХ ст. та простежити її розвиток у післявоєнний час.

Предметом дослідження є публіцистична діяльність Юзефа Лободовського.

Постать цього яскравого прихильника польсько-українських добросусідських відносин вивчена не достатньою мірою. Причиною цього у Польщі є крайні українофільські позиції, на яких стояв цей поляк, в Україні – це пояснюється обмеженістю інформації, яку штучно спричинив радянський режим. Якщо до цього часу в Україні окремі літературознавці лише знають кілька поезій, де оспівується образ України, то публіцистична діяльність є практично невідомою. Деякою мірою ця проблема досліджена у Польщі у працях Людмили Сірик [27], проте з огляду на обсяг публіцистики автора як перед II світовою війною, так і після неї, можемо ствердити необхідність подальших досліджень. Цікавою тут є позиція Лободовського у 60-80 рр., коли рани на тілі України та Польщі були досить свіжими.

У віці 23 років Юзеф Лободовський дебютує як представник кіл, які виступають за польсько-українське порозуміння. Народився митець у 1909 році. Син офіцера російської

царської армії побував у Москві та на Кавказі. Тут спостеріг за життям кубанських українців, вивчив не тільки українську мову, але і звичаї, фольклор, захопився українською літературою. У 1932 році публікує статтю „Серця за барикадою” у часописі „Трибуна”, про яку сам автор свідчить, як про перший свій виступ у справі польсько-українського протистояння [25, с. 202].

Будучи членом польських прокомуністичних організацій підтримував контакти із українцями, членами КПЗУ, а також брав участь у польсько-радянських літературних контактах. Згідно свідчень дослідниці творчості Лободовського Ірени Шиповської, молодий діяч досить швидко зорієнтувався у справжніх намірах комуністичної ідеології і виступив з різкою критикою [29, с. 59]. Даючи інтерв'ю у 1987 році для часопису „Spotkania”, Лободовський ствердив, що „побачив реальність. Відхід від комунізму був пов'язаний з українськими справами. Між іншим до цього спричинилася вістка про голод на Україні, який був організований радянською владою у 1932 році” [25, с. 202]. Після припинення стосунків із польськими комуністами, Лободовський починає рішуче виступати за оборону українського питання у Польщі. У одній зі своїх статей писав: „українська справа, передовсім, була справою гідності і честі” [26, с. 247]. До 1939 року Лободовський публікує низку статей, де розкриває причини польсько-українського конфлікту та пропонує шляхи його вирішення. Неабияк причинився також до популяризації української літератури. У 1934 році отримує замовлення від Українського Наукового інституту у Варшаві на переклад творів Тараса Шевченка. Це була перша цеглина поета до пропаганди української культури у Польщі. Переклади під назвою „Poezji” вийшли 1936 року, до 75 річниці від дня смерті поета, де було вміщено 21 переклад Юзефа Лободовського. Лободовський переклав польською мовою поеми Тараса Шевченка „Причинна” і „Варнак”, „Плач козаків” з поеми „Гамалія”, а також знамените „Посланіє... (До мертвих і живих і ненароджених...)”, „До поляків” та інші мистецькі шедеври українського генія. Уже після війни сам Лободовський напише про свої взаємини з українською літературою та її ще живими представниками. „У Hoesicka (видавець – авт.) мала вийти чо-

тиритомна антологія української літератури з моїми перекладами; ясна річ, що жодна з цих книжок не була видана. Я був досить відомим в українському літературному середовищі, як єдиний польський письменник молодого покоління, який брав близько до серця все, що відбувалися над Горинем і Дніпром” [12, с. 97]. У 1935 році молодий поет виступив у пресі на захист діячів української літератури в Україні. У статтях „Smutne porachunki” [1, с. 1] та „Adwokatka heroizmu” [2, с. 3] він засудив репресії сталінського режиму щодо української інтелігенції і звинуватив його у гибелі Миколи Хвильового та інших українських поетів. Одним з перших Лободовський доніс правду польському читачеві про трагічну долю Розстріляного Відродження. Саме брак знань у Польщі про культурні надбання українців був причиною уявлень про цей народ, як меншовартісний. При інституті працювала Комісія з досліджень польсько-українських проблем, до якої входили відомі вчені з обох сторін. Також це питання намагалися вирішити на шпальтах часопису „Бюлетень польсько-український”. Саме тут митець публікує низку статей, яка сьогодні дозволяє дослідникам встановити об'єктивність у стосунках двох сусідніх народів. Окрім цього, від 1932 і до 1939 року Лободовський публікується у „Barykadach”, „Gazecie Polskiej”, „Zecie”, „Problemach Europy Wschodniej”, „Pionie”, „Wiadomościach Literackich”, „Wschodzie”, „Wołyniu”. Оскільки декларовані ним ідеї були прямо протилежними офіційній політиці уряду, то автор підписується як і своїм ім'ям, так і псевдонімами: Stefan Kuryło, s. k., S. K., J. Ł., Pszonka.

Статті Лободовського містять відповіді на питання, як розв'язати польсько-українську проблему [8]. Автор зазначає, що „визнання прометейських ідей пов'язується із повстанням незалежної України, що у свою чергу, з огляду на національний склад пограниччя, суперечить національній політиці Польщі” [7, с. 3-4]. Ґрунтовний аналіз дилеми польської національної ідеї знаходимо у публіцистичній діяльності. Однією з важливих проблем у польсько-українських стосунках, публіцист вважає брак свідомості у польському суспільстві про наявність української проблеми та брак інформації про Україну та українців [4]. „99, 9 % всього польського суспільства керується стереотипами

мислення і є під впливом безпідставних тривог преси, які щораз більше настроюють їх проти українців” [8, с. 58], – констатує дослідник. На шпальтах „Biuletynu Polsko-Ukraińskiego” цього часу була спровокована дискусія на предмет польсько-українських стосунків та діяльності українських націоналістичних організацій. Оскільки тема не знайшла належного відлуння у суспільній думці, то Лободовський робить висновки, що „польське суспільство і преса не можуть вести дискусію навколо цього питання, оскільки взагалі не мають поняття в польсько-українській проблемі, не знають ані минулого України, ані історії (не сфальшованої) польсько-українських стосунків, ані тим більше української культури і її визначальних тенденцій та розвитку” [5, с. 427]. Публіцист зауважує, що орієнтація народу на часописи і джерела, які бачать „українське питання тільки у аспекті гайдамаччини і загрози польських національних інтересів” [5, с. 427] не принесе позитивних результатів. Серйозною проблемою Лободовський вважає спекуляції певних політиків щодо української проблеми. Брак їхніх політичних успіхів, толерантності, амбіції стали причиною загострення проблеми з обох сторін. Митець вважав, що „там, де є бездумність, байдужість і ігнорування, завжди найбільшим успіхом тішитися програма, яка несе сум та деструкцію. У цих ситуаціях приходять політики, погляди яких не витримують найпростішої дискусії з реальністю” [5, с. 377]. Аналізуючи ситуацію, доходять висновку, що „заморожування народів на пограниччі його національного стану, штучне продовження антикультурної та анархічної ідеології, що витворилася тут, це недоглядіння московської небезпеки, повторення історичних помилок з часів Андрусова” [6, с. 4]. Також Лободовський вважає, що на українській справі виграє тільки „деградована польська лівіція, якій це необхідно для власної партійної мети” [9, с. 322]. Публіцист задає наступне питання, що краще: українські націоналісти, чи палії та терористи з КПЗУ [4, с. 378]. Вихід бачить лише в одному: „якщо поляки (не уряд, а цілий народ) не зрозуміють тієї простої правди, що долі України та Польщі історія сплела настільки, що його не можна вже розірвати, (геніальні слова Шевченка: Польща впала, та й вас роздавила – можна би з успіхом повернути), і підуть на світло наївного псевдореалізму

ендеків, програємо другий раз наш шанс на сході Європи, як вже ми програли у боротьбі із московським імперіалізмом, не втримаємось не тільки у Дубні чи Острозі, але і в Тернополі та Львові [тут же]. Додає, що політика ховання голови у пісок „веде семимілевими кроками до катастрофи” [тут же]. Публіцист також стверджує, що є політики, які уважають, „що хмельниччина буде корисною для Польщі”, звичайно для посилення внаслідок цього своїх позицій на українських землях. Слід відзначити також у цьому контексті публіцистичну діяльність Володимира Бончковського, який поряд із пропагуванням прометейських ідей у польському суспільстві, був автором циклу статей „Йдемо до нової хмельниччини” [3], де розкрив хибність політики польського уряду у відношенні до українського населення. Лободовський писав, що „українці на цих землях не є елементом, який наплинув сюди, яким є, напр., жида, вони є такими самими господарями тут, якими вважають себе поляки” [8, с. 58].

Окрему тему публіцист відводив стосункам українських націоналістів із німецькими організаціями та фашистським режимом. У зв'язку з цим польські політики щораз більше звертали свої симпатії до радянської імперії. Лободовський у статті „W obliczu rozstrzygnięć” [10] зауважує, що у польсько-українських стосунках з'явилася нова проблема: „фанатична гітлерофобія, яка змушує до совітофільства” і „гільйотинує всілякі намагання у позитивному вирішенні цієї справи”. Із циклу публіцистичних статей Лободовського можемо зробити висновок, що проросійська орієнтація, навіть польської правіці, стає домінуючою. Це стало ще одним аргументом посилення конфронтації між польським урядом та українськими націоналістами. Публіцист зауважує, що українським націоналістам закидають співпрацю із німецьким імперіалізмом, проте ніхто не порівнював імперіалізм німецький та російський, який руйнує душу народу та його психіку. Відтак Лободовський заперечує деклараціям польських демократів, які стверджують, що прагнуть вирішення української проблеми та задає їм питання: „який маєте рецепт на визволення України?” [10, с. 404]. Рецепт пропонує простий: „або настане, хоч би, територіальна автономія України, або ж розв'язок буде іншим” [8, с. 58]. Аргументує також необхідність неза-

лежності України, для спільного добра країн центрально-східної Європи та падіння російської імперії. В останніх передвоєнних статтях відчувається глибокий песимізм автора як у польських справах у геополітичному контексті, так і в справі намагань українського народу. Зокрема Лободовський звинувачує обидві сторони, польську і українську, у бездіяльності перед навалюю номадів із Сходу та Заходу, стверджує, що це буде причиною, ще більшого занепаду двох народів [11, с. 468]. Застерігає провід українських націоналістів від небезпеки створення держави під протекторатом III Райху, наводячи приклад з історії Польщі, коли перед першою світовою війною поляки заgravали з Берліном, чи ще раніше з бонапартизмом.

Цікаві спогади Лободовський залишив також і про діяльність українців у Варшаві: „у Варшаві я досить часто спілкувався з українськими емігрантами. Це були винятково люди з великої України. Наприклад, досить видатний поет, який на сьогоднішній день вже не живе, Євген Маланюк...отож, з ними можна було розмовляти. Не поступаючи своїми націоналістичними позиціями, були вони, однак, людьми інтелігентними, розумними, розуміли також польське становище і польські тенденції та хотіли порозуміння” [25, с. 198].

Лободовський не зміг запобігти кривавим подіям другої світової війни, які вилилися у підпільну боротьбу не тільки між військовими формуваннями АК та ОУН-УПА, а й ними та мирними мешканцями.

Одразу ж після закінчення другої світової війни, у польській еміграційній публіцистиці знову почав лунаєти голос Лободовського. Беручи до уваги зовсім недавні події, про добросусідські відносини вже двох народів, а не держав (вважав, що Польща втратила незалежність) не могло бути і мови. Проте митець завжди апелював не до минулого, а до подій майбутнього і один з перших виступив за конструктивний діалог поміж українцями та поляками у діаспорі. У 1954 році світ побачила його збірка „Золота Грамота” [19], у передмові до якої він написав: „Дуже давно хтось написав, що моя поезія — це один з останніх ще існуючих висячих мостів над прірвою між двома народами. Гадаю, що доки зустрічаються між собою бодай поети на сторінках книжок прірва ця все ж таки не цілковита” [19, с. 8].

Польськокомовна публіцистика у Європі, починаючи від 1947 р., і аж до середини 80-тих років була насичена статтями Лободовського, який аналізував стан справ у польсько-українських стосунках, відстоював позиції на яких стояли українські діячі. Це такі часописи, як „Wiadomości” та „Orzeł Biały”, які виходили у Лондоні, „Kultura” – у Парижі. Вже у 1947 році з’являються праці, у яких автор аналізує події 30-тих рр., та ідеологічні помилки як і польського, так і українського націоналізмів. Вважав, що „якщо два народи і надалі захочуть спекулювати націоналізмом, який базується на етнографізмі, то не вчинять жодного кроку вперед. Що тут допоможе етнографізм, коли на наших очах Львів стає московсько-монгольським, а хто знає, чи за кілька років цієї долі не розділить і ціла Червенська земля. Дай, Боже, здоров’я тим всім, хто кричить, один наперед другого: „Східня Малопольща”, інші – „Галичина, якщо Львів стає монголо-татарським, а хто знає, чи не стане такою вся Україна” [13, с. 2]. Як поляк, позитивно оцінював явище українського націоналізму, пишучи, що „український націоналізм є цілком нормальним явищем, проте радикальні форми, які проявляються ньому, мають анахронічний характер” [тут же]. Аналізуючи ситуацію на пограниччі у міжвоєнний час, Лободовський звинувачує представників польського націоналізму, які „витворили гнітючу атмосферу, на полі діяльності якої відчувається подих великодержавницьких кадил, і які не думали про те, що без створення у Польщі приємного середовища для сусідніх народів не можна навіть думати про відібрання значної ролі у Європі” [14, с. 2]. Полемізуючи із польськими та українськими еміграційними публіцистами Лободовський спростовував взаємні звинувачення сторін. Як приклад, наводив трагічні сторінки українців та поляків у ХХ столітті. Зокрема категорично заперечував націоналізм, який будується на ґрунті емоцій. Полемізуючи про закиди щодо діяльності українських повстанців та українського національно-визвольного руху, один з перших неукраїнців дав позитивну характеристику, стверджуючи, що в діяннях українських повстанців відображена жива традиція українського народу: „досить виразна свідомість історичної тяглости, жива за Конашевича-Сагайдачного, яка перейшла через пері-

од руїни до Батурина Мазепи і Орлика, після чого національна література і народна після передали її в руки Шевченка і Куліша, а з їхніх намагань народився Петлюра і зимовий похід та сучасна епопея Української Повстанської Армії” [16, с. 2]. Доцільно відзначити, що рядки ці були написані у 1948 році, як відповідь на оскарження у пресі української справи, яка „споконвіків підтримується тільки масонами”. Публіцист акцентував також увагу на аргументі, що „концепцію українства видумали не Гощинський з Залеським, а виникла вона добрих два століття раніше” [14, с. 2]. Відповідаючи на закиди щодо звірств українських повстанців, писав: „туманні вироки історії хотіли напевно, що один з найбільш моральних народів Європи, українці, у щоденній практиці у крові несуть якісь грізні інстинкти, винесені десь ще із скіфського періоду, а пізніше оживлені татарськими набігами, інстинкти, які роблять його страшним, коли піддається їм хоч на хвилю. Проте і ми маємо свого Якова Шелю” [13, с. 2].

Однією з найбільш резонансних статей Лободовського є його гостра стаття „Між Мушальським і Заглобою” [17], де автор підводить підсумок дискусії навколо української справи та польсько-українських стосунків. Стаття викликала критику у еміграційних часописах як і польських, так українських, оскільки такий комплекс думок та ідей на європейській арені прозвучав вперше. Не відходячи з позицій польського патріотизму, Лободовський звинуватив своїх земляків у відстоюванні ідей, які привели до втрати Польщею незалежності після 1945 року, аргументував необхідність польсько-українського поєднання, попри події польсько-українського конфлікту. Зокрема зауважив, що „польсько-українська справа має ключове значення для всієї центрально-східної Європи” [тут же, с. 2], а розв’язання її, без взяття до уваги намагань українського націоналізму, є неможливим. Це він аргументував набагато раніше. Відповіддю на в’їдливі рецензії були статті у часописі „Kultura” „Проти упирів минулого” [15]. Погляди Лободовського поділяли також і інші діячі польської еміграції. Публікуючи статтю „Проти упирів минулого” редакція застерегла

читача, що погляди цього автора поділяє вся редакція. Звертаючись до майбутнього публіцист писав, що в українській справі польський народ повинен знайти потрібен якісно новий підхід, оскільки „програма вирішення східного питання, якого представниками були Василевська², Голувко³ чи Юзефський⁴, якісні чи хибні були ці програми, згідні з інтересами польської держави, чи ні, програми ці були викинені за борт, а з плином часу в українському питанню наступило зближення, яке має майбутнє табору „після травневого” з націоналістичним. Проте, ті дрібні крихти пілсудців на перебіг подій жодного впливу не мали, а останні традиції благословенної весни 1920 року тільки дотлівали на закамарках військових філіалів” [18, с. 2].

Цікавими також є думки автора про події II світової війни та боротьбу українців з поляками. У інтерв’ю для часопису „Spotkania” (Niezależne Pismo młodych Katolików) [25, с. 195] Лободовський стверджує, що ці події не є першими в історії двох народів і „Коліївщина та гайдамаччина відновились внаслідок абсурдної політики щодо української національної меншини перед 1939 роком”. Прикладом цілковитого абсурду Лободовський називає, напр., історію села Гринки, коли ціле село за одну ніч, внаслідок проведеної ідеологічної роботи, перейшло у римо-католицький обряд. Цей факт Лободовський розцінив, як „приклад ідіотичної колонізації”, оскільки за два тижні селяни знову були православними. Лободовський досить детально описав цей факт у науковому часописі „Zeszyty Historyczne” [20]. Також публіцист наводить приклад справи Біласа і Данилишина, яку вважає „найбільш ключовою для польсько-українських стосунків”, а їхнє страчання – „великою помилкою”. Лободовський звинувачує також і українських націоналістів, які у боротьбі допустилися багатьох хиб, яких можна було уникнути. Розцінює виникнення та діяльність дивізії „Галичина” в порівнянні з легіонами Юзефа Пілсудського, які співпрацювали з військовими силами Австро-Угорщини, щоб у майбутньому стати основою національної армії.

Підсумовуючи публіцистичну діяльність Юзефа Лободовського, слід наголосити на двох принципах, якими автор керувався про-

1 Яків Шеля (пол. Jakób Szele) – ватажок селянських бунтів у Західній Галичині у 1846 році. У традиціях польської шляхти Шеля закарбувався як зрадник польської нації, винний у поразці шляхетського повстання 1846.

2 Василевська Ванда – польська письменниця, політичний та суспільний діяч I пол. XX ст.

3 Голувко Тадеуш – польський громадський дія, політик. Виступав за польсько-українське зближення.

4 Юзефський Генрих – воєвода волинський у 30 – х рр. XX ст.

тягом своєї діяльності: об'єктивізм та реалізм. Зокрема, як було вище сказано, однією з найбільших проблем у польсько-українському питанні та в оцінці національно-визвольної боротьби українського народу є брак інформації про стан справ та також фальшиве тлумачення історії. Як наслідок – криваві трагедії на тлі слов'янської емоційності. Для об'єктивного висвітлення образу України, її культури, генези української національної ідеї та її спрямування, Лободовський присвятив своє творче життя, яке включає в себе близько десяти поетичних збірок, де присутня українська тематика, прозову трилогію та тетралогію, більше сотні ґрунтовних публіцистичних статей, які розвінчували стереотипи та спростовували фальшування. Прагнучи донести інформацію для більш широкого загалу, публіцист розкрив для більш широкої громадськості, ніж український народ, невідомий до цього часу образ Тараса Шевченка, Лесі Українки, поетів ХХ століття. Першим переклав польською мовою у 1969 році працю Івана Кошелівця „Україна 1956-1968”, факти якої стали відомими в самій Україні значно пізніше. Не оминув увагою постать батька українського націоналізму Дмитра Донцова [21], якого досить високо поцінував. Намагаючись відстояти історичну правду, виступив з гострою критикою [22] польськокомовного видання „Іс-

торії України” (авт. Владислав Серчик, 1979. – Zakład Narodowy imienia Ossolińskich. – 500 с.), назвавши її „фальшивою історією України”, в якій були сфальшовані моменти історії України, пов'язані саме з періодами національно-визвольної боротьби та акцією „Вісла”.

Лободовський, звичайно, не відстояв реакції, спрямованої на об'єктивізм історії українсько-польських взаємин, ролі ОУН та УПА в історії, проте став прикладом, як це потрібно робити. Піднявшись над амбіціями двох народів, зумів показати причину такого стану справ, яким його бачили сучасники, та зробив намагання його змінити. З огляду на гострість публікацій, ця творча спадщина сьогодні не популяризується та є недостатньою мірою вивчена, особливо в Україні. Ще в 1954 році написав бажання бути знаним в Україні, щоб народ цей був свідомий того, що у своєму намаганні бути вільним є він не один:

*Але ти, Україно, листків цих сердечний біль,
листоків, що універсалом бути хотіли б,
а відлітають під вітром, мов голуби білокрилі,
колись, як щасливіші дні у твоїй край завитають,
прочитаєш, як в мить перед боєм
молитву читають,
і сином признаєш своїм, як не нині –
в прийдешніх днях,
поета, що ляхом був, та славив тебе у піснях.*
(переклав Святослав Гординський) [23, с. 41]

ЛІТЕРАТУРА

1. Łobodowski J. Smutne porachunki // „Wiadomości Literackie”. 1935. № 43. С. 1.
2. Łobodowski J. Adwokatka heroizmu. // „Wiadomości Literackie”. 1935. № 48. С. 3.
3. Bączkowski W. “Idziemy ku nowej chmielniczyźnie” [cykl] // „Biuletyn Polsko-Ukraiński”. 1937. № 30. С. 333-335.
4. Łobodowski J. Od bezmyślności do katastrofy // „Biuletyn Polsko-Ukraiński”. 1937. № 34 (225). С. 377-378.
5. Łobodowski J. Na marginesie dyskusji – ankiety // „Biuletyn Polsko-Ukraiński”. 1937. № 38. С. 427-428.
6. J.Ł. [Józef Łobodowski], *Kompleksy polsko-ukraińskie* // „Wołyń”. 1937. № 42. С. 4.
7. J.Ł. [Józef Łobodowski], *Wielkość czy upadek* // „Wołyń”. 1937. № 44. С. 3-4.
8. Łobodowski J. *Zapoznana strona zagadnienia* // „Biuletyn Polsko-Ukraiński”. 1938. № 6 (245). С. 58-60.
9. Łobodowski J., *Demaskująca się demokracja* // „Biuletyn Polsko-Ukraiński”. 1938. № 30 (269). С. 322-324.
10. Łobodowski J. *W obliczu rozstrzygnięć* // „Biuletyn Polsko-Ukraiński”. 1938. № 37 (276). С. 403-406.
11. Łobodowski J. *Od Małorosji do Mitteleuropy* // „Biuletyn Polsko-ukraiński”. 1938. № 43 (282). С. 467-469.
12. Łobodowski J. *Modlitwa na wojnę*. Londyn, 1947. 107 с.
13. Łobodowski J. *Sprawa ukraińska* // *Wiadomości*. 1947. № 50 (89). С. 2.
14. Łobodowski J. *Brak programu wschodniego* // *Wiadomości*. 1948. №. С. 2.
15. Łobodowski J. *Przeciw upiorom przyszłości* // *Kultura*. Paryż. 1952. № 2-3. С. 14-66.
16. Łobodowski J. *Masońskim dyszlem z Kreszczatiku na Ramblas* // *Wiadomości*. 1948. №. – С. 2.
17. Łobodowski J. *Między Muszalskim a Zagłobą* // *Wiadomości literackie*. 1951. № 274. С. 2.
18. Łobodowski J. *O poszanowania prawdy historycznej* // *Wiadomości*. 1948. № 34. С. 2.
19. Łobodowski J. *Złota Hramota*. Paryż: Instytut Literacki. 1954. 189 с.
20. Łobodowski J. *Sprawa rewindykacji – ponownie* // *Zeszyte historyczne*. Paryż. 1970. № 18. С. 184-196.
21. Łobodowski J. *Dmytro Doncow. Życie i działalność* // *Zeszyte historyczne*. Paryż. 1980. № 55. С. 144-160.

22. Łobodowski J. *Fałszywa historia Ukrainy* // Zeszyty historyczne. Paryż. 1980. № 56. C. 205-209.
23. Łobodowski J. *Pieśń o Ukrainie*. Львів: Каменяр, 1996. 159 c.
24. Papierzyńska-Turek M. *Sprawa ukraińska w drugiej Rzeczypospolitej 1922-1926*. Kraków, 1973. 389 c.
25. *Rozmowa z Józefem Łobodowskim (przeprowadziła M. Gawrychowska)*, „Spotkania” 1987, nr 33-34. C. 195-206.
26. Sawicka J. *Hellada scytyjska* // *Ktokolwiek jesteś bez ojczyzny...*, studia pod redakcją Wojciecha Ligedzy i Wojciecha Wyskiela, Łódź, 1995. C. 243-262.
27. Siryk L. *Naznaczony Ukrainą. O twórczości Józefa Łobodowskiego*. Lublin: Wydawnictwo UMCS, 2002. 296 c.
28. Stępień S. *Wysiłki Polaków i Ukraińców na rzecz wzajemnego porozumienia w latach 1918-1939* // *Warszawskie Zeszyty Ukrainoznawcze*. 1994. – № 2. C. 96-105.
29. Szybowska I. *Od "Atamana Łobody" do "Seniora Łobo"*. Warszawa: Ludowa Spółdzielnia Wydawnicza, 2001. 218 c.

FERENCES

1. Lobodowski J. *Sad accounts* // „Literary News”. 1935. № 43. S. 1.
2. Lobodowski J. *Lawyer of heroism*. // „Literary News”. 1935. № 48. S. 3.
3. Bonczkowski W. “We are going to the new chmielniczyzna” [cykl] // „Polish-Ukraine Bulletin”. 1937. № 30. S. 333-335.
4. Lobodowski J. *From thoughtlessness to catastrophe* // „Polish-Ukraine Bulletin”. 1937. № 34 (225). S. 377-378.
5. Lobodowski J. *In the margin of discussion – surveys* // „Polish-Ukraine Bulletin”. 1937. № 38. S. 427-428.
6. J.L. [Jozef Lobodowski], *Polish-Ukrainian complexes* // „Volhynia”, 1937. № 42. S. 4.
7. J.L. [Jozef Lobodowski], *Size or fall* // „Volhynia”. 1937. № 44. S. 3-4.
8. Lobodowski J. *Known page of the issue* // „Polish-Ukraine Bulletin”. 1938. № 6 (245). S. 58-60.
9. Lobodowski J., *Disrobe democracy* // „Polish-Ukraine Bulletin”. 1938. № 30 (269). S. 322-324.
10. Lobodowski J. *In the face of decisions* // „Polish-Ukraine Bulletin”. 1938. № 37 (276). S. 403-406.
11. Lobodowski J. *From Malorosji to Mitteleuropy* // „Polish-Ukraine Bulletin”. 1938. № 43 (282). S. 467-469.
12. Lobodowski J. *Prayer on war*. Londyn, 1947. 107 s.
13. Lobodowski J. *Ukrainian case* // *News*. 1947. № 50 (89). S. 2.
14. Lobodowski J. *Shortage of the east program* // *News*. 1948. №. S. 2.
15. Lobodowski J. *Against upiorom of the future* // *Kultura*. Paris. 1952. № 2-3. S. 14-66.
16. Lobodowski J. *Masonic drawer with Kreszczatiku on Ramblas* // *News*. 1948. №. – S. 2.
17. Lobodowski J. *Between Muszalskim a Zagłoba* // „Literary News”. 1951. № 274. S. 2.
18. Lobodowski J. *About honours of historical true* // *News*. 1948. № 34. S. 2.
19. Lobodowski J. *Gold Hramota*. Paris: Literary Institute. 1954. 189 s.
20. Lobodowski J. *Matter of return of property – again* // *Sewn together historical*. Paris. 1970. № 18. S. 184-196.
21. Lobodowski J. *Dmytro Doncow. Life and activity* // *Sewn together historical*. Paris. 1980. № 55. S. 144-160.
22. Lobodowski J. *False history of Ukraine* // *Sewn together historical*. Paris. 1980. № 56. S. 205-209.
23. Lobodowski J. *Song about Ukraine*. Lviv: Kameniar, 1996. 159 c.
24. Papierzyńska-Turek M. *Ukrainian casein the Second Polish Republic 1922-1926*. Krakow, 1973. 389 s.
25. *Conversation with Jozef Lobodowski (conducted M. Gawrychowska)*, „Meeting” 1987, nr 33-34. S. 195-206.
26. Sawicka J. *Hellada of scytyjska* // *Anybody you are without fatherland...*, studies edited Wojciecha Ligedzy and Wojciecha Wyskiela. Lodz, 1995. S. 243-262.
27. Siryk L. *Mark Ukraine. About work of Józefa Łobodowskiego*. Lublin: publishing House UMCS, 2002. 296 s.
28. Stępień S. *Efforts of Poland and Ukrainians in behalf on a mutual agreement in years 1918-1939* // *Warsaw Sewn together Ukrainoznawcze*. 1994. – № 2. S. 96-105.
29. Szybowska I. *From "Ataman Łobody" to "Seignior Łobo"*. Warsaw: Folk Publishing cooperative Store, 2001. 218 s.